

Дата проведення - 12.05. 2020.

Тема. Виникнення та розвиток кінематографа. Нові цінності в духовному житті людини. Олімпійський рух.

Пояснення навчального матеріалу

1. Театр і кіно. Музика.

Вагомих успіхів було досягнуто в театральному мистецтві й кіномистецтві. Це стосується насамперед країн Європи та США.

На початку ХХ ст. відбувалося фактичне оновлення драматургії. В Англії цю революційну зміну здійснив Б. Шоу. Його п'єса «Пігмаліон» була поставлена в усіх провідних театрах світу. Не менш революційною стала творчість норвезького драматурга Г. Ібсена і російського А. Чехова, режисера К. Станіславського. Широкого визнання набули п'єси німецького неоромантика Г. Гауптмана.

У театральному житті 1920-х рр. органічно поєдналися класичні традиції з новаторством модернізму та авангарду.

Кінематограф у ці часи довів, що він поєднує в собі переваги майже всіх традиційних мистецтв. Починаючи з 1920-ті рр. кіно урізноманітнілося: з'явилися історичні, пригодницькі картини, документальні кінофільми. Світовим лідером кіновиробництва поступово став Голлівуд у США, заснований у 1908 р. Найвидатніша постать американського кіно в ті роки — режисер **Девід-Ворк Гріффіт**, який у своїх історичних фільмах заклав основи кіно як самостійного мистецтва. Визнаним майстром кінокомедії в ті часи був **Чарлі Чаплін**. Найпопулярніші зірки міжвоєнного періоду — М. Пікфорд, Г. Гарбо, Л. Гірш, Б. Кітон, К. Гейбл та інші. У той час **Волт Дісней** розробив основи мультиплікаційного фільму.

У ряді країн склалися власні режисерські та акторські школи зі своїми особливими традиціями (США, СРСР, Франція, Індія тощо).

У цей період кіномистецтво, особливо в Німеччині, почало опановувати експресіоністський стиль.

У **1933 р.** в США було знято перший кольоровий фільм. За своїми творчими можливостями кіномистецтво перевершило театральне мистецтво та охоплювало значно більшу аудиторію.

У СРСР мистецтво кіно було пов'язане зі становленням тоталітарної держави. У 1920-ті рр. з'явилися фільми «Панцерник “Потьомкін”», «Чапаєв», творили видатні режисери С. Ейзенштейн, О. Довженко та інші. Фільм О. Довженка «Земля», що відображав своєрідність українського народного життя й оспівував українську природу, визнано одним із найкращих у радянському кінематографі.

Кінематограф мав величезну пропагандистську роль. Жодні маніфести й гасла не могли зрівнятися з яскравим кінообразом. Артист, що грав улюбленого кіногероя, перетворювався на справжнього ідола. Цю особливість кіно активно використовували тоталітарні режими для пропаганди та агітації. Потужною пропагандистською силою стало документальне кіно, яке, здавалося, є об'єктивним і неупередженим. Умілий монтаж кадрів, звуку, сюжет та інші професійні прийоми давали можливість укорінювати у свідомості людей певну ідею, ідеологію. Кіно стало потужним засобом пропаганди певної ідеї, ідеології, нового способу життя, моди, поведінки тощо.

У музичному житті міжвоєнного періоду теж відбувався активний пошук нових форм та стилів. Композитори намагалися пристосувати до музичної творчості ідеї експресіонізму, сюрреалізму (І. Стравінський, Б. Барток). У той самий час сформувалася група композиторів (Л. Дюррей, Ж. Мійо, Ф. Пуленк), які стали засновниками стилю музичного конструювання, заперечуючи емоційність у музиці.

Музиканти активно експериментували з різноманітними новими музичними інструментами, що фактично підготувало перехід до епохи електронної музики. У 1920—1930-ті рр. прискорилося становлення національних музичних і виконавських шкіл. США стали одним із центрів музичного життя. Тут творили композитори Д. Гершвін, С. Рахманінов (емігрував із Росії), працювали диригенти А. Тосканіні і Л. Стоковський.

США також стали батьківщиною мюзиклу і джазу.

2. Олімпійський рух і розвиток спорту.

Наприкінці XIX ст. було відновлено проведення **Олімпійських ігор**. Перші Олімпійські ігри в Новітній історії відбулися в 1896 р. в Афінах. Змагання проводилися з дев'яти видів спорту: боротьба, велоспорт, легка атлетика, плавання, спортивна гімнастика, стрільба, теніс, важка атлетика, фехтування. Першим переможцем став спортсмен із США Джеймс Кенноллі. Найбільше золотих медалей (чотири) завоював спортсмен із Німеччини Карл Шуман.

Перші ігри відзначалися домінуванням атлетів зі США та Західної Європи. Цікавим є те, що переможцями, як правило, ставали атлети країни, що організувала ігри. Щоб залучити до ігор більше глядачів, їх проводили в містах, де відбувалися Всесвітні виставки. Перша світова війна перервала цю традицію. Після її завершення Олімпійський рух відновився й набув популярності. У 1912 р. результати стали фіксувати за допомогою електрогодинника. У 1920 р. було введено клятву олімпійців. Із 1924 р. почали проводити регулярні ігри із зимових видів спорту, першість на яких мали спортсмени Скандинавії. Із 1928 р. до участі в Олімпіаді були допущені жінки.

Олімпійські ігри дали потужний імпульс розвитку спорту. У 1920—1930-ті рр. спорт став загальним захопленням. У тоталітарних державах (Італії, Німеччині, СРСР) це був своєрідний культ, форма вираження могутності нації, режиму. Так, у нацистській Німеччині Олімпіаду, що проходила в Берліні в 1936 р., прагнули перетворити на триумф арійської нації. Однак перемога чорношкірого американського бігуна Джессі Оуенса (завоював чотири золоті медалі) перекреслила ці плани, незважаючи на загальнокомандну перемогу німецької збірної.

Українські спортсмени брали участь в Олімпійських іграх у складі команд Польщі, Румунії, Чехословаччини, Латвії, США, Канади. Серед українців, що здобули олімпійське золото, були кіннотник Адам Круликевич, шабліст Тадей Фрідріх.

Із початку XX ст. стрімко набирала популярність **футбол**. У 1904 р. була створена Міжнародна федерація футбольних асоціацій (ФІФА). Із 1930 р. почали регулярно проводитися чемпіонати світу. Перший із них відбувся в Уругваї, де місцева команда й стала першим чемпіоном. У 1900 р. було засновано один із найпрестижніших перехідних кубків тенісистів — Кубок Девіса.

Спорт у міжвоєнні роки почав набувати рис професійного. У 1917 р. в Канаді виникла перша професійна спортивна організація Національна хокейна ліга (НХЛ).

3. Архітектура.

На початку XX ст. в архітектурі зароджувалися нові напрямки. В Амстердамі в 1920-ті рр. було зведено чимало житлових будинків за проектами **архітекторів-експресіоністів**. Основну увагу було зосереджено на емоційній насиченості. Символом німецького експресіонізму стала «Вежа Ейнштейна» Е. Мендельсона.

Одним із найвидатніших архітекторів цієї доби був В. Гропіус, який заснував у Веймарі вищу школу будівництва й художнього конструювання «Баухауз» (1919—1932 рр.). Зведена за його проектом будівля школи з однойменною назвою стала символом нового стилю — **конструктивізму**. Конструктивісти заклали основи функціоналізму (Ле Корбюзьє).

Творчість представників «Баухаузу» справила значний вплив на мистецтво та архітектуру Європи, Америки, Азії. Спадок школи включає пам'ятки сучасної архітектури, зразки класичного дизайну, скульптури, сценічні постановки, плакати, фотографії, зразки оформлення книг тощо. Найбільш активно конструктивізм розвивався в СРСР у 1920-ті рр.

Італієць Л. Сент-Еліа (прихильник футуризму) розробив проект футуристичного міста у вигляді величезної верфі. Будинки такого міста являли собою гігантські машини. Це стало першою спробою функціонально вибудувати місто по вертикалі, але вона так і не була реалізована за життя архітектора. 28-річний архітектор загинув у 1916 р. у битві на узбережжі Адріатичного моря під час Першої світової війни.

Французький архітектор **Ле Корбюзьє**, прихильник функціоналізму, розглядав архітектуру як складову суспільного прогресу й віддавав перевагу розробці зручних житлових будинків і комплексів, підтримував необхідність серійного проектування та індустріалізації будівництва.

За допомогою архітектури зодчі-функціоналісти намагалися ліквідувати існуючу несправедливість, удосконалити суспільство. З'явилася ідея розосередити населення великих міст у містах-супутниках (Великий Лондон — місто із 14 супутниками),

вбудувати місто вгору (місто хмарочосів), створити «місто-сад». Подібні проекти здійснювалися в Англії, Франції, Нідерландах. У різних формах ідею гармонійного поєднання людського житла й природи реалізували в США, Фінляндії, Чехословаччині, Швеції та інших країнах. Її підхопили в СРСР, але при цьому вона була зведена до пропагандистських лозунгів.

У країнах із тоталітарним режимом мистецтву прагнули нав'язати ідеї переваги одного суспільного устрою над іншим, прищепити символи вічності й непорушності влади, яка піклується про добробут народу та його духовну чистоту. Такі ідеї привели до появи **неокласицизму**. В архітектурі й скульптурі Італії втілювалися ідеї беззаперечної покори, національної зверхності, культивувалися сила й грубість. Б. Муссоліні здійснив грандіозну перебудову Рима в новому стилі. У нацистській Німеччині архітектура мала на меті увічнити в камені велич нової імперії — Третього рейху, приголомшити уяву простого німця й представника підкореного народу. Величезні витрати на такі монументальні споруди не бралися до уваги. У СРСР підтримували тих митців, які зуміли виразніше й переконливіше показати запал соціалістичного будівництва й заслуги в ньому більшовицької партії та її вождів. Й. Сталін також прагнув звеличити себе і свою епоху в монументальних спорудах. Проте обмеженість ресурсів стримувала ці бажання.

Закріплення матеріалу

□ Післявоєнний період позначився впливом війн і революцій, а також криз. Особливо це відчувалося в розвитку літератури. □ Поява і становлення тоталітарних режимів негативно позначилися на розвитку культури Італії та СРСР. У цих країнах митці були поставлені під суворий контроль держави. □ На початку ХХ ст. з'явилася масова культура, яка витіснила традиційну народну культуру. □ У 1896 р. було відроджено Олімпійські ігри. Під їхнім впливом відбувався стрімкий розвиток фізкультури і спорту.

Домашнє завдання

I. Відповісти на питання:

1. Як політика впливала на розвиток спорту? Наведіть приклади.
2. Проаналізуйте, чи можна твори, створені за часів тоталітаризму, вважати мистецтвом.
3. Як ви вважаєте, чому вождь більшовиків В. Ленін назвав кіно «найважливішим із мистецтв»?
4. Чи згодні ви з думкою, що період 1918—1939 рр. був позначений у європейському мистецтві найбільш яскравим протистоянням так званих авангардистів і традиціоналістів? Обґрунтуйте свою думку.

II. Напишіть есе на тему «Кіно: від наукового експерименту до мистецтва».

III. Складіть розповідь про життя й творчість одного з письменників 1920—1930-х рр.

IV. Завдання виконувати користуючись матеріалом <file:///C:/Users/Admin/Downloads/5356-osvta-ta-nayka-literatyr-yi-mistetstvo.pdf>

V. Опрацювати §29, 158-159 с.